

www.limburg.nl

Kernrapport Natura2000-plan 2020-2026

Boschhuizerbergen (144)

ontwerp, maart 2020

provincie limburg

Colofon

Voor u ligt het ontwerp-Kernrapport van het Natura 2000-plan Boschhuizerbergen. Het uitgebreide hoofdrapport is een omvangrijk document met analyses, onderbouwingen en uitwerkingen die leidend zijn bij juridische en detailvraagstukken. Dit compacte kernrapport geeft alleen de kernpunten uit het hoofdrapport weer, zonder details, uitgebreide analyses en onderbouwingen. Voor gedetailleerde informatie verwijzen we u graag naar het Natura 2000-plan Boschhuizerbergen.

Datum:
Maart 2020

Opgesteld door:
Provincie Limburg

Foto voorblad:
J.C.M. (Jack) Geraedts

Kernrapport Natura 2000-plan 2020-2026

Boschhuizerbergen (144)

Colofon

Voor u ligt het Kernrapport van het Natura2000-plan Boschhuizerbergen. Dit compacte Kernrapport geeft alleen de kernpunten van het N2000-plan Boschhuizerbergen weer, zonder details, zonder uitgebreide analyses en zonder gedetailleerde onderbouwingen. Het bijbehorende uitgebreide Hoofdrapport bevat met name voor de ecologische en juridische aspecten nadere informatie en onderbouwing.

Versiedatum:

Januari 2020

Opgesteld door:

provincie limburg

Bezoekadres

Gouvernement aan de Maas
Limburglaan 10
6229 GA Randwyck-Maastricht

Postadres

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Contact

algemeen telefoonnummer: +31 (0)43 389 9999
e-mail: postbus@prvlimburg.nl
www.limburg.nl/natura2000

Wijze van citeren:

Provincie Limburg. 2020. Ontwerp-Kernrapport Natura2000-plan Boschhuizerbergen (144) 2020-2026. Maastricht, januari 2020.

Foto voorblad:

Jeneverbesstruweel, Beeldbank Provincie Limburg.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Voorwoord	5
Samenvatting	6
Aanvullende informatie	6
1. Inleiding	8
1.1. Waarom een Natura 2000-plan?.....	8
1.2. Korte karakteristiek van het gebied.....	8
2. Binnen welke kaders moet dit plan passen?	10
2.1. Europees natuurbeleid	10
2.2. Nationaal natuurbeleid	10
2.3. Provinciaal natuurbeleid.....	11
2.4. Waterbeleid	11
2.5. Gemeentelijk beleid.....	11
3. Ecologische analyse	12
3.1. Hoe ziet het gebied er nu uit?	12
3.2. Welke doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?	13
3.3. Waar lopen we nog tegen aan?	14
4. Welke resultaten realiseren we?	17
4.1. Dit verwacht Natura 2000 van ons	17
4.2. Waar zien we kansen en hoe kunnen we die benutten?	17
4.3. Welke strategie hanteren we om de natuurdoelen te bereiken?	17
4.4. Invulling van de natuurdoelen: Toekomstbeeld	18
5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	19
5.1. Instandhoudingsmaatregelen.....	19
5.1.1. <i>Maatregelen Jeneverbesmozaïek</i>	19
5.1.2. <i>Specifieke maatregelen Stuifzandheiden met struikhei</i>	20
5.1.3. <i>Maatregelen Zwakgebufferde vennen</i>	20
5.2. Monitoringsmaatregelen.....	21
5.3. Communicatiemaatregelen	21
5.4. Handhavingsmaatregelen	21
5.5. Samenvattende tabel instandhoudingsmaatregelen.....	22
5.6. Welke gevolgen hebben de maatregelen voor de omgeving?.....	22
6. Financiering en subsidieregelingen	23
7. Toetsing huidig gebruik	25
7.1. Inleiding en juridisch kader	25
7.2. Inventarisatie en selectie huidig gebruik	25
7.3. Toetsingsmethodiek	26
7.4. Categorieën.....	27
7.5. Resultaten toetsing huidig gebruik Boschhuizerbergen.....	28
Bijlage 1 Habitattypenkaart	29

Voorwoord

Limburg heeft een gevarieerde en rijke natuur; dat koesteren we. Dat is niet alleen van grote biologische en landschappelijke waarde maar zeer zeker ook van economische waarde. Denk maar aan de stroom recreanten en toeristen, die ook geld in het laadje brengen. Ook daarom koesteren we die natuur.

Voorop staan de 24 gebieden in onze provincie die zelfs heel Europa van onschatbare waarde vindt, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Dit is het netwerk van beschermde natuurgebieden in de EU om wilde planten en dieren te laten gedijen. Maar zeker ook dé gebieden, die de mens graag opzoekt. Voor de rust en stilte te ontdekken of om de flora en de fauna te bestuderen. Onze ambitie is om die rijkdom aan natuur te behouden en het beheer er van te verbeteren

Reden waarom ik erg blij ben om vandaag, mede namens mijn collega in de provincie Noord-Brabant, Rik Grashoff, aan U het Natura 2000-plan voor het gebied Boschhuizerbergen te presenteren. Hierin staan concrete maatregelen die we gaan nemen voor het natuurherstel. Want er moet wel iets gebeuren.

De Boschhuizerbergen (277 ha.) ligt net ten noorden van Venray, voor een heel klein stukje tot voorbij de provinciegrens met Noord-Brabant. De vaststelling van voorliggend Ontwerpplan is daarom in samenspraak met de provincie Noord-Brabant gebeurd. Het gebied wordt gekenmerkt door hoger gelegen stuifzanden, heidevelden en bossen in het westelijk deel, naar de Maas in het oosten toe aflopend naar natte hoogveenbossen in oude Maasmeanders. Binnen de nationale context zijn met name de natuurlijke jeneverbesstruwelen van bijzondere waarde.

Voor de totstandkoming van dit Natura 2000-plan heeft overleg plaats gevonden met de stichting Limburgs Landschap (de beheerder van het gebied) en op specifieke onderdelen met de provincie Noord-Brabant en met de gemeenten en belangengroepen. Ik wil de betrokken partijen bedanken voor hun constructieve inbreng.

De natuur op de Boschhuizerbergen is qua flora en fauna op achterstand geraakt, een duurzame bescherming is hard nodig. Dit plan gaat daar verandering in aanbrengen.

Carla Brugman-Rustenburg
Gedeputeerde Natuur in de Provincie Limburg

Samenvatting

Het Natura2000-gebied de Boschhuizerbergen (ca. 280 ha.) is een stuifzandgebied gelegen in Noord-Limburg, in de gemeente Venray op de grens met de Provincie Noord-Brabant; enkele tientallen hectaren zijn gelegen in de provincie Noord-Brabant (gemeente Boxmeer). Het gebied bestaat uit een complex van naaldbossen, droge heideterreinen, jeneverbesstruwelen en open stuifzand. In het noordoostelijk deel van het gebied bevindt zich een oude maasmeander waarin een voedselarm ven en een hoogveenbos zijn gelegen. De Boschhuizerbergen is vooral bekend vanwege het voorkomen van jeneverbesstruwelen; het betreft de grootste populatie jeneverbesstruweel in het zuiden van Nederland.

Van internationaal belang.

De Boschhuizerbergen is zo bijzonder dat het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied. Dit wil zeggen dat het gebied van internationaal belang is en dus op provinciaal, landelijk én Europees niveau bescherming verdient. Provincie Limburg heeft de taak om dit Natura 2000-gebied te beschermen. Die bescherming richt zich op:

- de stuifzandheide met struikhei
- de zandverstuivingen
- de jeneverbesstruwelen
- het zwakgebufferde ven

Voor een deel overlappen de droge habitattypen elkaar. De habitattypen Jeneverbesstruwelen, Stuifzandheiden met struikhei en Zandverstuivingen bevinden zich in een mozaïek.

Wat gaat er gebeuren?

De hoge stikstofdepositie oefent een negatief effect uit op de habitattypen en soorten en leidt tot vermessing en verzuring. Deze stikstofdepositie wordt landelijk en provinciaal voorlopig nog niet voldoende teruggedrongen. Daarom zijn extra beheermaatregelen en enkele inrichtingsmaatregelen nodig om de aangewezen habitats en soorten voldoende te beschermen. In het stuifzandgebied worden vooral maatregelen getroffen die vermessing en verzuring tegen gaan; jeneverbesstruwelen, stuifzandheiden en zandverstuivingen hebben daar profijt van. Om de kwaliteit van de populatie jeneverbestruwelen te behouden maken niet inheemse boomsoorten plaats voor stuifzandheiden en zandverstuivingen. De verjonging van het jeneverbesstruweel is afhankelijk van de stuifzandheiden en zandverstuivingen die het kiembiotop vormen voor de jeneverbesstruwelen.

In de lager gelegen, natte delen van het gebied worden ook maatregelen getroffen om verdroging tegen te gaan. Het zwak gebufferde ven heeft daar profijt van.

Hoe ziet het gebied er in de toekomst uit?

Als alle Natura 2000-instandhoudingsmaatregelen zijn uitgevoerd, zijn er op meer plekken zandverstuivingen en stuifzandheide met struikhei ontstaan en heeft het ven een goed ontwikkelde oevervegetatie. Het jeneverbesstruweel is gevarieerder wat betreft leeftijdsopbouw.

Aanvullende informatie

- In dit Kernrapport komen alleen de hoofdzaken van het plan aan bod. Nadere onderbouwingen en overwegingen zijn in het gelijknamige Hoofdrapport opgenomen. Bij juridische vraagstukken is dat hoofdrapport leidend;
- De habitattypenkaart en uitbreidingskaart uit de bijlagen van het hoofdrapport zijn ook te zien in een GIS-viewer op www.limburg.nl/natura2000;
- Op de website van het Rijk, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000, kunt u informatie vinden over het nationale beleidskader Natura 2000;

- De website van Provincie Limburg, www.limburg.nl/natura2000 , bevat informatie over de provinciale aanpak van Natura 2000;
- Op de website van de Regiegroep Natura 2000, www.natura2000.nl , kunt u informatie over alle Natura 2000-gebieden in Nederland vinden;
- Belanghebbenden kunnen via een formele inspraakprocedure hun reactie geven op voorliggend ontwerpplan.
- Tegen de definitieve vaststelling van onderdelen van het plan is te zijner tijd beroep mogelijk bij de Rechtbank te Roermond.

Jeneverbesstruweel, Foto Daan Custers

1. Inleiding

1.1. Waarom een Natura 2000-plan?

Het Natura 2000-gebied Boschhuizerbergen ligt in Noord-Limburg. Het overgrote deel ligt binnen de gemeente Venray, een klein deel ligt in de gemeente Boxmeer (Provincie Noord-Brabant).

Om de bijzondere soorten en habitattypen te beschermen heeft het Rijk in het kader van het Europese programma Natura 2000 (N2000) de Boschhuizerbergen aangewezen als Natura2000-gebied (N2000-gebied). Deze aanwijzing als N2000-gebied wil zeggen dat het N2000-gebied Boschhuizerbergen ecologisch van internationaal belang is en dus op provinciaal, landelijk en zelfs Europees niveau bescherming verdient. Op die manier wordt ook een bijdrage geleverd aan de landelijke en internationale natuurdoelstellingen.

Provincie Limburg heeft de taak om de Boschhuizerbergen te beschermen volgens de regels van de Wet Natuurbescherming (WNB). De manier waarop het gebied beschermd moet worden, is door de Provincie vastgelegd in het voorliggende Natura 2000-plan (N2000-plan), met een looptijd van zes jaar. Hierin staat beschreven welke natuurdoelen nagestreefd worden en met welke maatregelen en regelingen dat tot stand wordt gebracht. U leest nu het Kernrapport van dit plan; voor verdiepende informatie en onderbouwing van het plan verwijzen wij u graag naar het gelijknamige Hoofdrapport.

Dit Natura 2000-plan is bedoeld om de volgende habitattypen te beschermen:

- Stufzandheide met struikhei
- Zandverstuivingen
- Jeneverbesstruwelen
- Zwakgebufferde ven

Het Natura2000-plan heeft de volgende functies:

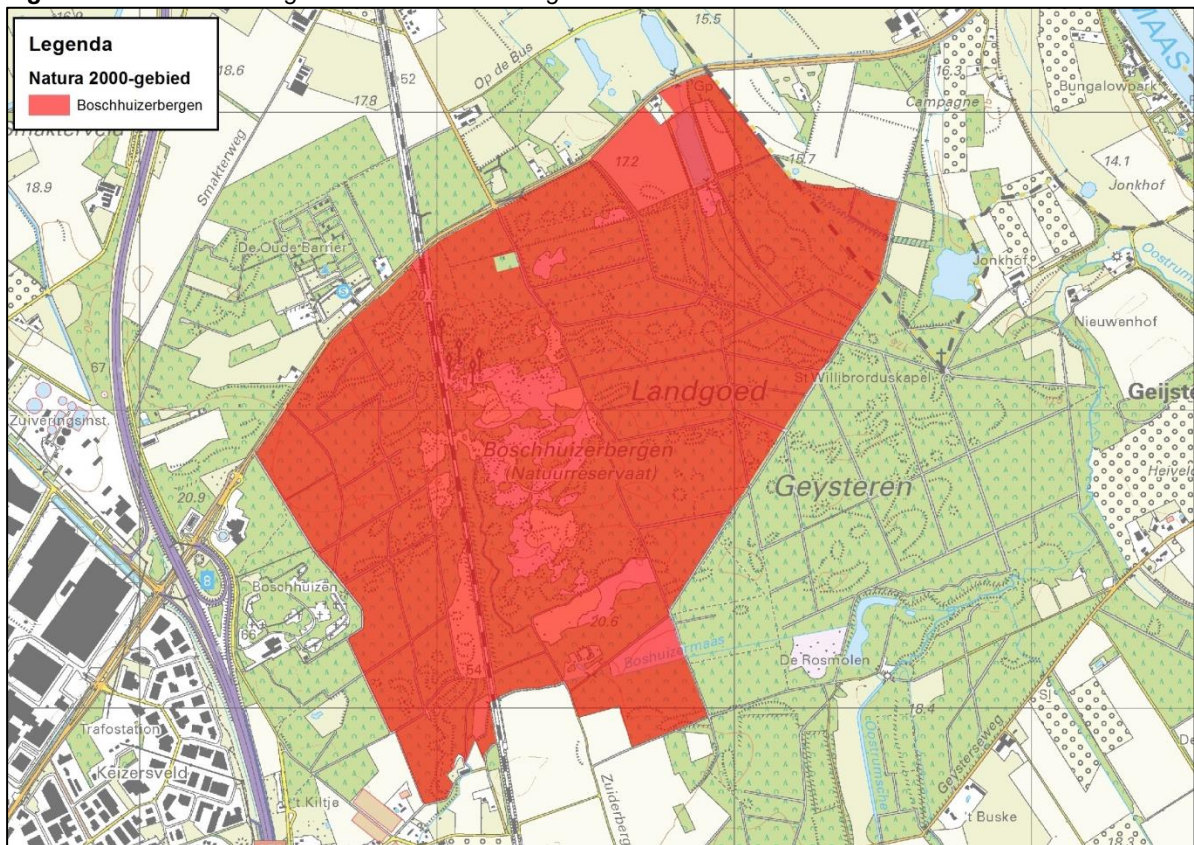
- het plan omschrijft de huidige situatie van alle aangewezen habitattypen en soorten en geeft aan wat het uiteindelijke doel is (hoofdstuk 3 en 4);
- het plan geeft aan welke instandhoudingsmaatregelen nodig zijn (hoofdstuk 5 en 6);
- het plan regelt voor bepaalde activiteiten de vrijstelling van vergunningplicht op grond van de Wnb (hoofdstuk 7).

De in de PAS-gebiedsanalyse Boschhuizerbergen 2017 opgenomen maatregelen maken deel uit van de instandhoudingsmaatregelen in voorliggend N2000-plan; het Natura2000-plan is daarmee de integrale basis voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen. Indien het tot een vorm van voortzetting van de PAS en de bijbehorende gebiedsanalyses komt, kunnen de instandhoudingsmaatregelen in de gebiedsanalyses nader uitgewerkt en/of geprioriteerd worden; dergelijke besluiten op ondergeschikte punten kunnen in de gebiedsanalyses worden vastgelegd, zonder dat het Natura2000-plan gelijktijdig behoeft te worden aangepast.

1.2. Korte karakteristiek van het gebied

De Boschhuizerbergen bestaat op de hoger gelegen delen uit jeneverbesstruwelen, stuifzandheiden met struikhei en zandverstuivingen en in het lagere deel van het gebied, een oude Maasmeander, een zwakgebufferd ven en vochtige heide. Het jeneverbesstruweel, in het hart van het gebied ligt, is de grootste populatie in het zuiden van Nederland. De zandverstuivingen in het zuidwesten van het gebied bereiken een hoogte van 29 meter boven NAP. Geleidelijk neemt het terrein in hoogte af via de bossen in het middendeel (circa 19 meter boven NAP) tot aan de oude maasmeanders in het noordoosten die tot circa 15 meter boven NAP gelegen zijn.

Figuur 1.1 Natura 2000-gebied Boschhuizerbergen

2. Binnen welke kaders moet dit plan passen?

Het plan voor het N2000-gebied Boschhuizerbergen is gebaseerd op Europees beleid en verankerd in nationaal en provinciaal beleid. Voor een uitgebreide omschrijving van alle beleidskaders waar het plan Boschhuizerbergen binnen moet passen, verwijzen we u naar het gelijknamige Hoofdrapport. Hier volgt een beknopte opsomming.

2.1. Europees natuurbeleid

Het gebied Boschhuizerbergen maakt deel uit van een groot Europees Natura2000-netwerk. Door de aanwijzing van Natura2000-gebieden wil de Europese Unie de achteruitgang van de biodiversiteit stoppen. Nederland heeft daartoe ruim 160 Natura2000-gebieden aangemeld. Deze gebieden worden beschermd via twee Europese wetten: de Vogel- en de Habitatrichtlijn. Het feit dat de Boschhuizerbergen is aangewezen als Natura 2000-gebied wil zeggen dat het gebied van internationaal belang is. Binnen het gebied zijn via de Europese Habitatrichtlijn de volgende habitattypen beschermd:

- Stufzandheide met struikheide
- Zandverstuivingen
- Jeneverbesstruwelen
- Zwakgebufferde ven

2.2. Nationaal natuurbeleid

De Rijksoverheid heeft de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn juridisch verankerd in de Wet Natuurbescherming (2017). In 2014 is de opdracht om de Europese natuurdoelstellingen te realiseren overgedragen aan de provincies. De provincies stellen daartoe Natura2000-plannen op en hebben ook de taak om te toetsen of bepaalde activiteiten binnen of buiten het gebied mogelijk negatieve effecten hebben op de aangewezen natuurdoelen in Boschhuizerbergen.

Voormalige PAS

De natuur in het gebied Boschhuizerbergen is gevoelig voor stikstof. Dat geldt voor veel natuurgebieden en daarom is in 2015 het landelijke Programma Aanpak Stikstof – kortweg PAS – in werking getreden, een samenwerkingsprogramma van het Rijk (ministeries van EZ/LNV, I&M en Defensie) en twaalf provincies. Inmiddels is dit landelijke programma als gevolg van jurisprudentie niet meer van toepassing en onderhevig aan verandering. De PAS voorzag erin, dat

- a. de stikstofdepositie met behulp van landelijke bronmaatregelen in de periode tot 2033 daalt in de N2000-gebieden;
- b. in de periode 2015-2021 inrichtings- en aanvullende beheermaatregelen worden getroffen in de Natura 2000-gebieden waar de kritische depositiewaarden (KDW) overschreden worden; deze maatregelen zijn via de PAS gefinancierd en vastgelegd in PAS-gebiedsanalyses;
- c. een hoeveelheid economische ontwikkelingsruimte (i.c. toegestane depositieruimte) per Natura 2000-gebied wordt toegewezen.

Ten tijde van het schrijven van dit Natura2000-plan was nog niet bekend hoe de te hoge stikstofdeposities in Natura2000-gebieden (onderdeel a) en de vergunningverlening (onderdeel c) aangepakt zullen gaan worden, nu de Raad van State op 31-5-2019 heeft aangegeven dat de PAS niet voldoet aan de vereisten die door de EU-regelgeving gesteld worden.

De instandhoudingsmaatregelen uit de voormalige PAS-gebiedsanalyses (onderdeel b) worden in het verlengde van de uitspraak van de Raad van State en volgens landelijke afspraak één-op-één overgenomen in het Natura2000-plan: ongeacht de wijze, waarop in de toekomst een vermindering van de stikstofdepositie wordt bereikt, zijn deze herstelmaatregelen in de N2000-gebieden in de komende beheerplanperiode noodzakelijk.

Indien een vernieuwde aanpak van de stikstofproblematiek ertoe leidt, dat de herstelmaatregelen in omvang, tempo of locatie sterk gewijzigd dienen te worden ten opzichte van voorliggend N2000-plan, dan wordt ook het voorliggende plan (tussentijds) gewijzigd. Er zijn evenwel ook tussentijdse aanpassingen van uitvoeringsmaatregelen mogelijk zonder dat het voorliggende Natura2000-plan hierop formeel wordt aangepast, nl.:

- ondergeschikte uitwerkingen of aanpassingen bij de uitvoering van maatregelen (bijv. naar locatie, intensiteit, hoeveelheid); deze worden goedgekeurd bij de subsidietoekenningsprocedures;
- aanpassingen naar aanleiding van nader onderzoek of op grond van nieuwe inzichten, leidend tot vergelijkbare effecten op de aangewezen habitattypen of soorten; idem.

2.3. Provinciaal natuurbeleid

Provinciaal Omgevingsplan Limburg

Natura2000-gebieden – zoals Boschhuizerbergen – vormen in Limburg de kern van een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit. Dit netwerk levert een grote bijdrage aan de Limburgse ambitie om de biodiversiteit in stand te houden (POL-2014). De N2000-gebieden worden beschermd tegen aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden ervan. Het Noord-Brabantse deel van het Natura 2000-gebied Boschhuizerbergen maakt deel uit van het Natuur Netwerk Brabant. De ruimtelijke bescherming van dit deel van het gebied ligt vast in de Provinciale Verordening Ruimte (2014) van de Provincie Noord-Brabant.

Goudgroene natuur

Provincie Limburg heeft in de Omgevingsverordening aangegeven welke Goudgroene natuurzones beschermd moeten worden. Alle N2000-gebieden maken hiervan deel uit. Deze zones worden beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied aantasten.

Kwaliteitsslag gerealiseerde natuur

Een aanzienlijk deel van de gerealiseerde nieuwe natuur heeft een kwaliteitsslag nodig om de in dit N2000-plan beoogde natuurkwaliteit te bereiken. Daarom voorziet dit N2000-plan ook in kwaliteitsverbetering in de reeds gerealiseerde areaaluitbreiding natuur (Natuurbeheerplan Limburg, 2018).

Omgevingsverordening veehouderijen

Om N2000-gebieden te beschermen schrijft Provincie Limburg voor dat veehouderijen in de omgeving hun ammoniakemissie moeten reduceren om zo de stikstofbelasting op het gebied te verminderen. Op termijn leidt deze maatregel tot minder stikstofdepositie terwijl bedrijfsontwikkeling mogelijk blijft.

2.4. Waterbeleid

In Noord- en Midden-Limburg is het waterbeleid uitgewerkt in een Waterbeheerplan 2016-2021. Het Waterschap Limburg is verantwoordelijk voor het peilbeheer in het oppervlaktewater en de grondwaterstanden. In de Boschhuizerbergen is het habitatype zwakgebufferd ven sterk afhankelijk van een goed beheer van de (grond-)waterstanden en de waterkwaliteit.

2.5. Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk bestemmingsplan beschrijft wat er met de ruimte mag gebeuren. Voor Boschhuizerbergen zijn de bestemmingsplannen van de gemeenten Venray en Boxmeer van belang. In die plannen heeft het gebied voornamelijk de functie *natuur*. Enkele percelen in het bestemmingsplan van de gemeente Venray binnen het Natura 2000-gebied vallen onder de functie *Verkeer – vervoer*. Het ven heeft de bestemming *water*. Sommige percelen hebben een dubbelbestemming met archeologische waarden.

hebben een negatieve invloed op de ontwikkeling van dit habitatype. Er is een begin gemaakt met het herstelbeheer; dit bestaat uit het verwijderen van bos (met name grove den) op de zandverstuivingen, zodat er een groter areaal en meer dynamiek ontstaat. De gekapte delen worden aansluitend geplagd. Aanvullend is steenmeel aangebracht om de verstoorte bodemchemie te herstellen. Op dit moment verkeren deze terreinen in een herstelfase, de vegetatie kan zich op natuurlijke wijze door het terrein ontwikkelen.

Zandverstuivingen

De zandverstuivingen bevinden zich in het hart van het Natura 2000 gebied ten oosten van de spoorlijn Venlo-Nijmegen; een klein areaal met zandverstuivingen ligt ten westen van de spoorlijn. Een groot deel bevindt zich in het mozaïek met Stuifzandheiden met struikhei en Jeneverbesstruwelen. Bij de aanmelding als Natura2000-gebied is met kartering bepaald dat 8,6 hectare van dit mozaïek classificeert als Zandverstuivingen. De bodem is zuur en uitgesproken voedselarm. Zandverstuivingen omvatten naast kaal stuivend zand ook plekken die in de loop van de successie dichtgroeien. Het stuifzandmilieu is extreem arm aan vaatplanten, maar vooral rijk aan korstmossen.

Door te weinig natuurlijke dynamiek en de geringe oppervlakte kan het stuifzand zichzelf niet in stand houden en zijn beheermaatregelen nodig. Door een te hoge stikstofdepositie wordt het zand te snel vastgelegd door korstmossen en andere mossen, zoals voornamelijk grijs kronkelsteeltje en vervalt de natuurlijke dynamiek. In het verleden zijn dennen en strooisel verwijderd (Provincie Limburg, 2009).

Jeneverbesstruweel

Het jeneverbesstruweel in de Boschhuizerbergen is de grootse populatie van Zuid-Nederland. Met karteringen is bepaald dat 7,6 hectare van dit mozaïek classificeert tot jeneverbesstruweel.

Jeneverbesstruwelen zijn biotopen met een karakteristieke flora en fauna, waaronder (korst)mossen, paddenstoelen, insecten en vogels. De ondergroei bestaat met name uit struikhei en grassoorten zoals zandstruisgras, bochtige smele en fijn schapegras. Ook diverse mos- en korstmossen zijn plaatselijk talrijk, bijvoorbeeld gewoon gaffeltandmos. Jeneverbesstruwelen komen voor op droge, kalkarme en voedselarme zandgronden van het open heidelandschap.

De kwaliteit van het jeneverbesstruweel is matig, vooral als gevolg van de te hoge stikstofdepositie. Ook het ontbreken van voldoende dynamiek draagt eraan bij dat er onvoldoende kiemingsbiotoop is voor het jeneverbesstruweel. De kwaliteit kan worden verbeterd door uitbreiding van de Stuifzandheiden met struikhei en de Zandverstuivingen. Hierdoor neemt de dynamiek binnen het jeneverbesmozaïek toe. Ook verbetering van de bodemchemie (minder stikstof) leidt tot verbetering van de kwaliteit van het habitatype.

Zwakgebufferd ven

Het habitatype Zwakgebufferd ven ligt in één van de voormalige Maasmeanders in het noordoosten van de Boschhuizerbergen. Het habitatype komt in dit ven over circa 1,4 hectare voor. In de ondiepe ondergrond bevindt zich een ondoorlatende laag waarop water stagneert (SRE, 2011; Provincie Limburg, 2008). Er is hier sprake van zowel toestroming van basenarm grondwater uit het omringende beboste stuifzandgebied als van stagnatie van regenwater. De kwaliteit van het ven is matig. Dit wordt o.a. veroorzaakt door verdroging, vermesting, verzuring, en bosopslag. De kwaliteit van het ven kan worden verbeterd door een beter peilbeheer, maaien van de oevers en door het verwijderen van de sliblaag en de bosopslag.

3.2. Welke doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?

In 2013 is het Aanwijzingsbesluit voor Boschhuizerbergen definitief geworden. De Minister van LNV heeft op 5 maart 2018 in de Staatscourant een ontwerp van het zogenoemde Veegbesluit gepubliceerd, waarin het habitatype Hoogveenbos is toegevoegd aan het Aanwijzingsbesluit van

2013. Dit Natura2000-plan anticipeert op het definitief worden van deze toevoeging, omdat er geen bedenkingen tegen naar voren zijn gebracht.

In deze Aanwijzingsbesluiten is vastgelegd dat de oppervlakte van twee van de vier aangewezen habitattypen, Zandverstuivingen en Stuifzandheiden met struikhei, moet worden uitgebreid. Voor 2 habitattypen, Stuifzandheiden met struikhei en Jeneverbesstruwelen, dient de kwaliteit te worden verbeterd.

In de afgelopen jaren zijn o.a. in het kader van de PAS verschillende herstelmaatregelen uitgevoerd maar daarmee zijn de instandhoudingsdoelstellingen uit de Aanwijzingsbesluiten nog niet bereikt.

Huidige en bij Aanwijzingsbesluiten beoogde situatie

De ligging van de verschillende habitattypen is aangegeven op de habitattypenkaart (zie bijlage 1).

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelstellingen Boschhuizerbergen

Habitatype		Huidige situatie		Trend		Doel	
		Opp. (ha)	Kwaliteit	Opp.	Kwaliteit	Opp.	Kwaliteit
Stuifzandheiden met struikhei	H2310	4,6	Matig	>	=/-	>	>
Zandverstuivingen	H2330	8,6	Matig	=/>	=/-	>	=
Zwakgebufferde vennen	H3130	1,4	Matig	=	=	=	=
Jeneverbesstruwelen	H5130	7,6	Matig	=	=	=	>

(Doel: > dwz. uitbreiding/verbetering = dwz. behoud. Trend: > dwz. positief, = dwz. stabiel - dwz. negatief)

3.3. Waar lopen we nog tegen aan?

In het gebied Boschhuizerbergen hebben de habitattypen te kampen met verschillende knelpunten. Op sommige punten ontbreekt het nog aan voldoende kennis. Deze kennisleemten en knelpunten moeten worden aangepakt om de instandhoudingsdoelen te kunnen bereiken. Tabel 3.2 (volgende bladzijde) toont een overzicht van de knelpunten en kennisleemten.

Tabel 3.2 Overzicht van de knelpunten en kennisleemten

	Knelpunt	Habitatype			
		H2310	H2330	H3130	H5130
		Stuifzanden met struikhei	Zandverstuivingen	Zwakgebufferde vennen	Jeneverbesstruwelen
K1	Stikstofdepositie	x	x	x	x
K2	Geringe dynamiek	x	x		
K3	Areaal	x	x		x
K4	Hydrologie			x	
K5	Bosopslag			x	
K7	Watercrassula			x	
L1	Onvoldoende verjonging				x
L3	Steenmeel	x	x		x

Knelpunt 1 Stikstofdepositie

Alle habitattypen zijn gevoelig voor stikstof. Verkeer, landbouw en industrie stoten stikstof uit en dat komt neer in het N2000-gebied. Uit metingen blijkt dat de kritische depositiewaarden van de aangewezen habitattypen worden overschreden. Welke daling er de komende 15 jaar mag worden verwacht, is afhankelijk van de opvolger van het PAS, maar naar verwachting blijven de waarden nog langere tijd te hoog.

De effecten van stikstofdepositie uiten zich vooral op een tweetal ecologische processen, vermisting en verzuring. Één of beide van deze processen hebben een negatieve invloed op de ontwikkeling van de aangewezen habitattypen:

- voor het zwakgebufferde ven zijn vermisting en verzuring relevant. Het leidt tot een ophoping van organisch materiaal (sliblaag) en de verlanding wordt versneld; de kenmerkende vegetatie kan verdwijnen. Een meer natuurlijk peilbeheer helpt om deze processen af te remmen (zie ook knelpunt hydrologie). In de verzuurde wateren zullen de kenmerkende zuur-intolerante waterplanten verdwijnen ten gunste van meer zuurtolerante soorten.
- stuifzand wordt door vermisting en verzuring sneller vastgelegd, verruigt en raakt overwoekerd met bijvoorbeeld grassen en bramen met als gevolg verbossing.
- jeneverbes kan door een gebrek aan dynamiek, dus door teveel vastlegging van stikstof in begroeiing en korstmossen, moeilijk verjongen; verzuring verstoort ook de bodemchemie. Het gevolg is onvoldoende kiemingsbiotoop voor de jeneverbes.

Knelpunt 2 Onvoldoende dynamiek

De habitattypen Stuifzanden met struikhei en Zandverstuivingen worden omsloten door naaldbossen. Er is daardoor een gebrek aan winddynamiek en vervolgens – in combinatie met de hoge stikstofdepositie – een versnelde vergrassing en verbossing (Provincie Limburg, 2009). Het huidige oppervlak aan droge habitattypen is te klein om natuurlijke winddynamiek toe te laten. De verstuiving wordt extra belemmerd door de aanwezigheid van de spoorlijn. Het gebrek aan winddynamiek zal in de toekomst altijd een rol blijven spelen, ondanks dat de invloed ervan wel kan worden vergroot.

Knelpunt 3 Areaal

De oppervlakte van de habitattypen Stuifzanden met struikhei, Zandverstuivingen en Jeneverbesstruwelen speelt een belangrijke rol bij de instandhouding ervan. Geschat wordt dat er zo'n 90 ha open vegetaties nodig zijn om de genoemde habitattypen Zandverstuiving, Stuifzandheiden met struikhei en Jeneverbesstruweel in combinatie met elkaar goed en duurzaam te kunnen herstellen. Elke vergroting van het huidige areaal verhoogt kwaliteit en vermindert de kwetsbaarheid.

Knelpunt 4 Hydrologie

Het habitatype Zwak-gebufferde vennen vergt natte omstandigheden. Het ven is afhankelijk van de toestroom van lokaal grondwater. Het ven heeft van nature een wisselende waterstand; in de zomer staan vaak grote delen van de oever droog. De droogval is kortdurend en gunstig voor het venecosysteem: het zorgt voor oxydatie waardoor veel chemische reacties in omgekeerde richting plaatsvinden en de buffercapaciteit wordt hersteld. De droogval kan echter ook leiden tot een versnelde afbraak van de sliblaag en het vrijkomen van voedingsstoffen en gereduceerde zwavelverbindingen. Daarom heeft het instellen van een dergelijk variabel peilbeheer alleen zin nadat de organische sedimenten zijn verwijderd (Arts et al., 2012).

Knelpunt 5 Bosopslag

Rondom het ven vindt bosopslag plaats, met als gevolg eutrofiëring (bladval), verdroging en schaduw. Dit heeft een negatieve invloed op de kwaliteit van het habitatype Zwak-gebufferde vennen.

Knelpunt 7 Watercrassula

Watercrassula kan een bedreiging vormen voor het habitatype Zwakgebufferde vennen. Bij het opschonen van het ven en de venoevers ontstaat tijdelijk een situatie, die zich erg goed leent voor de vestiging van watercrassulap: op de kale ondergrond van een opgeschoond ven kan de beoogde natuurlijke vegetatie de concurrentie met watercrassula meestal niet meteen aan. Als watercrassula zich éénmaal vestigt op dergelijke herstelde oevers, is er een grote kans dat deze oevers in korte tijd overwoekerd raken door deze exoot.

Leemte 1 Onvoldoende verjonging

Natuurlijke verjonging van vegetaties vindt momenteel in de Boschhuizerbergen in beperkte mate plaats. Voor de zaadkieming zijn specifieke omstandigheden nodig die samenhangen met de lokale bodemgesteldheid en gebruikshistorie. Zo is het van belang dat er gestabiliseerd stuifzand aanwezig is waar al enige successie heeft plaatsgehad (vorming mycorrhizanetwerk) en dat de bodem niet te sterk verzuurd is. De habitatypen Stuifzandheiden met struikhei en Zandverstuiving zijn voor de jeneverbesstruwelen onmisbare stadia in de successiereeks (Heiligers, 2008; SRE, 2011; Smits et al., 2012b). De precieze stimulans voor de kieming van jeneverbessen is echter nog onbekend, waardoor gericht beheer (nog) niet mogelijk is.

Eenmaal gekiemd lijkt de overleving van jeneverbes-kiemplanten samen te hangen met de basenverzadiging van de bodemtoplaag (Lucassen et al., 2011). De hoge stikstofdepositie en de in de bodem vastgelegde stikstofvoorraad vormen hierin een knelpunt. Ook bij een aanzienlijke daling van de stikstofdepositie zal het natuurlijk herstel van de basenverzadiging nog traag verlopen. Er is dan ook nader onderzoek noodzakelijk naar de bodemfactoren die een rol spelen bij de verjonging.

De Stichting Limburgs Landschap onderzoekt via twee kleinschalige experimenten de mogelijkheden tot versneld herstel. In de Boschhuizerbergen wordt hiertoe onderzocht of bij verouderde jeneverbessen het toedienen van steenmeel en een kaliumgift in de diepere bodemlaag de vitaliteit van de jeneverbes laat toenemen.

Leemte 3 Steenmeel

In het centrale deel van het gebied, waar een mozaïek van Stuifzandheiden met struikhei, Zandverstuivingen en Jeneverbesstruwelen voorkomt, is recent steenmeel opgebracht. Dit steenmeel heeft als doel om de bodemchemie te herstellen. Dit herstel is nodig omdat de bodemchemie in de huidige situatie, door de aanhoudende verzuring, ernstig verslechterd is. Ondanks dat landelijke onderzoeken positieve effecten waarnemen (Weijters, 2018) is het noodzakelijk om de effecten op de vegetatie op de Boschhuizerbergen te monitoren: door de diversiteit in soorten steenmeel en ondergronden kan de effectiviteit van steenmeel-toepassing per gebied sterk wisselen.

4. Welke resultaten realiseren we?

4.1. Dit verwacht Natura 2000 van ons

Het Aanwijzingsbesluit verwacht van het Natura2000-plan dat de oppervlakte van Stui fzandheiden met struikhei en Zandverstuivingen toeneemt; voor Zwakgebufferde vennen, Jeneverbesstruwelen en Hoogveenbossen wordt behoud van de in 2004 aanwezige oppervlakte verwacht. De kwaliteit van de Stui fzandheiden met struikhei en de Jeneverbesstruwelen dient toe te nemen en de kwaliteit van de Hoogveenbossen (met een thans negatieve trend), Zandverstuivingen en Zwakgebufferde vennen moet in stand blijven. Zie tabel 3.1 op blz. 14 van dit kernrapport.

Van belang hierbij is, dat binnen Nederland de algehele trend van deze habitattypen negatief is. Omdat de Boschhuizerbergen een relevante bijdrage levert aan de landelijke omvang van deze habitattypen (tot ca. 2%), is het belangrijk dat het N2000-plan verbeteringsmaatregelen met zich meebrengt.

Doelstelling Stui fzandheiden met struikhei en Zandverstuivingen

De Stui fzandhei met struikhei komt op 2 locaties voor en verkeert in een matige staat; Zandverstuivingen zijn eveneens matig ontwikkeld. Dit N2000-plan is gericht op vergroting van de oppervlakte en verbetering van de bodemchemie. Vanwege de dynamiek die behoort bij het mozaïek waar deze habitattypen in Boschhuizerbergen mee verweven zijn, zal de vergroting van oppervlakte zowel areaaluitbreiding als kwaliteitsverbetering veroorzaken. Aanpak van de bodemchemie zal vooral zorgen voor een verbetering in kwaliteit.

Doelstelling Zwakgebufferde vennen

Het habitatype Zwakgebufferde vennen is matig ontwikkeld. Om de oppervlakte en de kwaliteit tenminste te behouden zal het hydrologisch systeem zodanig hersteld worden, dat het zichzelf in stand kan gaan houden.

Doelstelling Jeneverbesstruwelen

Het overgrote deel van de Jeneverbesstruwelen is matig ontwikkeld. Het N2000-plan is gericht op vergroting van oppervlakte en verbetering van de bodemchemie. Vanwege de dynamiek behorende bij het mozaïek waar dit habitatype toe behoort, zal vergroting van de oppervlakte samen met een betere bodemchemie ook bijdragen aan kwaliteitsverbetering van dit habitatype.

4.2. Waar zien we kansen en hoe kunnen we die benutten?

Kansen Jeneverbesmozaïek (Stui fzandheide met struikhei+Zandverstuivingen+Jeneverbesstruwelen)

Om de ontwikkeling van het Jeneverbesmozaïek te stimuleren is het zaak om de effecten van de maatregelen, die in de afgelopen jaren uitgevoerd zijn, te monitoren en de benodigde voortzetting daarvan te regelen. Dat bestaat uit de omvorming van naaldbos naar open vegetatie rondom het Jeneverbesmozaïek, het plaggen van deze terreinen en de werking van steenmeel monitoren en zonodig voortzetten. Dit alles kan op de langere termijn sterk worden afgebouwd indien de stikstofdepositie op het N2000-gebied zou gaan dalen.

4.3. Welke strategie hanteren we om de natuurdoelen te bereiken?

De strategie is uitgewerkt voor het Jeneverbesstruweel en het Hoogveenbos omdat dit de 2 belangrijkste habitattypen zijn van de Boschhuizerbergen.

Jeneverbesmozaïek

Via uitbreiding van de habitattypen Stui fzandheiden met struikhei en Zandverstuiving wordt de verjonging van jeneverbesstruwelen gestimuleerd waardoor de kwaliteit zal verbeteren en de

kwetsbaarheid zal afnemen. Geschat wordt dat er zo'n 90 ha open vegetaties nodig zijn om de habitattypen Zandverstuiving, Stuifzandheiden met struikhei en Jeneverbesstruweel in combinatie met elkaar goed te kunnen herstellen.

De precieze stimulans voor de kieming van jeneverbessen wordt onderzocht; daaruit voortkomende maatregelen zullen aan het N2000-plan worden toegevoegd in de lopende of opvolgende beheerplanperiode. Ook de conclusies uit de lopende kleinschalige experimenten voor herstel van jeneverbessstruweel worden geïmplementeerd in de instandhoudingsmaatregelen voor het N2000-gebied.

Het streven naar een lagere stikstofdepositie blijft voor de jeneverbessstruwelen essentieel; omdat dat niet gestuurd wordt door lokale gebiedsmaatregelen maar afhankelijk is van landelijk beleid, bevat het N2000-plan hierover geen uitspraken of maatregelen. Indien er landelijk een nieuwe aanpak voor de stikstofproblematiek komt, wordt duidelijk of, op welke termijn en in welke mate enkele van de beheermaatregelen kunnen worden teruggebracht die thans nog nodig zijn om de effecten van de bovenmatige stikstofdepositie te mitigeren; het N2000-plan wordt daar zo nodig tussentijds op aangepast.

4.4. Invulling van de natuurdoelen: Toekomstbeeld

Wanneer na enkele beheerplanperioden alle Natura 2000-maatregelen zijn uitgevoerd, zijn er op meer plekken jeneverbessstruwelen ontstaan die in leeftijd variëren. Het jeneverbessmozaïek is gevarieerder qua open-gesloten vegetatie. Ook de bodembegroeiing is rijker en gevarieerder. De waterhuishouding voor het ven is hersteld. Het ven heeft een goed ontwikkelde vegetatie. In onderstaande tabel is de toekomstige invulling van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Boschhuizerbergen weergegeven.

Tabel 4.1 Doelrealisatie Boschhuizerbergen

Habitatype	Huidige situatie		Doel		Doelrealisatie
	Opp. (ha)	Kwaliteit	Opp. (ha)	Kwaliteit	
Stuifzandheiden met struikhei	4,6	Matig	>	>	Vergroting van oppervlakte en verbetering van bodemchemie. Vanwege de dynamiek behorende bij de mozaïek waar dit habitatype toe behoort zal vergroting van oppervlakte zowel areaaluitbreiding als kwaliteitsverbetering veroorzaken. Verbetering van bodemchemie zal vooral zorgen voor een verbetering in kwaliteit.
Zandverstuiving	8,6	Matig	>	=	Vergroting van oppervlakte en verbetering van bodemchemie. Vanwege de dynamiek behorende bij het mozaïek waar dit habitatype toe behoort zal vergroting van oppervlakte zowel areaaluitbreiding als kwaliteitsverbetering veroorzaken. Verbetering van bodemchemie zal vooral zorgen voor een verbetering in kwaliteit.
Zwakgebufferd ven	1,4	Matig	=	=	Herstel hydrologisch systeem. Door de herstelde hydrologie zal het systeem zichzelf in stand kunnen gaan houden.
Jeneverbesstruwelen	7,6	Matig	=	>	Vergroting van oppervlakte en verbetering van bodemchemie. Vanwege de dynamiek behorende bij de mozaïek waar dit habitatype toe behoort zal vergroting van oppervlakte zowel areaaluitbreiding als kwaliteitsverbetering veroorzaken. Verbetering van bodemchemie zal vooral zorgen voor een verbetering in kwaliteit.

5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?

In dit hoofdstuk staan de maatregelen om knelpunten mee op te lossen zodat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Onderdelen van de instandhoudingsmaatregelen zijn:

- de herstelmaatregelen, zoals die opgenomen waren in de gebiedsanalyse (PAS) Boschhuizerbergen (2017) en anno 2019 nog niet uitgevoerd waren;
- de vervolgmaatregelen die voortvloeien uit nader overleg in de streek of uit onderzoek, dat in de betreffende gebiedsanalyse (PAS) was voorzien en is uitgevoerd;

De maatregelen zijn concreet beschreven voor de eerste beheerplanperiode van 6 jaar (2020-2026); hiermee wordt duidelijkheid geboden over de vraag op welke wijze en in welke fase van deze beheerplanperiode de N2000-instandhoudingsdoelen naar verwachting worden bereikt, met inbegrip van kwaliteitsverbetering en oppervlakte-uitbreiding. In het opvolgende N2000-plan wordt, mede afhankelijk van de monitoring van de effecten van maatregelen uit het recente verleden en uit de eerste beheerplanperiode, geconcretiseerd welke maatregelen na 2025 voortzetting of aanpassing behoeven.

5.1. Instandhoudingsmaatregelen

In de volgende paragrafen worden de maatregelen per groep van habitattypen beschreven, eventuele specifieke maatregelen voor een bepaald habitatype zal hierbij uitgelicht worden. Dit betreft in het algemeen:

- beheermaatregelen om effecten en ontwikkelingen in de habitattypen bij te stellen; vaak met enige regelmaat te herhalen;
- inrichtingsmaatregelen om de uitgangssituatie te wijzigen; meestal éénmalig, soms over langere tijd verspreid om nadelige effecten te voorkomen;
- systeemmaatregelen, meestal in het hydrologisch systeem; éénmalig en soms tot buiten het Natura2000-gebied.

In hoofdstuk 3 gaven we al aan dat een groot deel van de beschermde habitattypen gevoelig is voor stikstof. Stikstofemissie uit agrarische bronnen wordt sinds 2013 aangepakt via de 'Verordening veehouderijen en Natura 2000. De maatregelen uit deze verordening gelden voor alle N2000-gebieden in Limburg. Ze zijn niet specifiek voor een bepaald habitatype, soort of gebied en worden daarom niet verder behandeld in dit plan. Andere stikstofbron- en -emissie maatregelen worden in landelijk verband heroverwogen en bepaald. Als in het verlengde daarvan de Natura2000-instandhoudingsmaatregelen via gebiedsanalyses nader worden uitgewerkt en/of geprioriteerd, dan ondergaat die besluitvorming de wettelijke besluitvormings-, inspraak- en beroepsprocedures, maar kunnen ondergeschikte aanpassingen worden vastgelegd zonder het Natura2000-plan gelijktijdig aan te passen.

5.1.1. *Maatregelen Jeneverbesmozaïek*

Voor het Jeneverbesmozaïek in het centrale deel van de Boschhuizerbergen zijn overeenkomstige knelpunten voor de onderliggende habitattypen geformuleerd. Voor alle drie de habitattypen Stuijfand met struikhei, Zandverstuivingen en Jeneverbesstruwelen gelden de knelpunten Stikstofdepositie (K1) en Areaal (K3). Voor twee van deze drie, Stuijfandheiden met struikhei en Zandverstuivingen, geldt bovendien ook het knelpunt Dynamiek (K2). Naast deze overkoepelende knelpunten is er ook een overkoepelende kennisleemte aanwezig, nl. Steenmeel (L2). Voor het habitatype Jeneverbesstruweel is een kennisleemte geformuleerd met betrekking tot de onvoldoende hoeveelheid verjonging (L1).

Tabel 5.1 *Overzicht van de knelpunten en instandhoudingsmaatregelen Jeneverbesmozaïek*

Knelpunt (K) / Kennisleemte (L)		Instandhoudingsmaatregel	2020-2021	2021-2026
K1	Stikstofdepositie	Opslag verwijderen	X	X
		Extra begrazen gekapt naaldbos	X	X
		Extra begrazen gekapt naaldbos	X	X
L1	Verjonging	Monitoring vitaliteit naalden/bessen; onderzoek	X	X
L3	Steenmeel	Monitoring effecten steenmeel	X	X

Bomenkap

Het Natura 2000-plan Boschhuizerbergen voorziet dus in het kappen van losse bomen (exoten, losse opslag op open terreinen) en in de kap van (min-of-meer) aaneengesloten bosbeplanting. Een AANZIENLIJK gedeelte hiervan is in de afgelopen jaren reeds uitgevoerd, op basis van de PAS-gebiedsanalyse Boschhuizerbergen.

De aangewezen habitattypen en soorten, die van deze de min-of-meer aaneengesloten boskap moeten profiteren, zijn met name de zandverstavingen met strukhei en het ven. De boskap is voor deze aangewezen habitattypen van groot belang om de instandhoudingsdoelen te realiseren. In feite wordt door deze ingrepen de toename van het bosareaal op de Boschhuizerbergen sinds de jaren '50 een stukje teruggezet.

In de Wet Natuurbescherming is compensatie van dergelijke boskap niet verplicht voor Natura 2000-instandhoudingsmaatregelen. In feite heeft de wetgever in 2016 afgewogen, dat binnen Natura 2000-gebieden de instandhoudingsdoelstellingen van meer gewicht zijn dan behoud van het bosareaal. Zowel het Rijk als de provincie zijn inmiddels bezig met de uitwerking van een nieuw bosbeleid en zijn er ambities geformuleerd om te komen tot het aanleggen van extra bos in het kader van het landelijke CO2-beleid. In dat kader wordt, buiten het kader van dit natura2000-plan, gestreefd naar het aanbrengen van vervangende beplanting.

5.1.2. Specifieke maatregelen Stuifzandheiden met strukhei

Om een kwalitatieve verbetering voor het habitatype te realiseren is het noodzakelijk de hoeveelheid adelaarsvaren terug te dringen door middel van plaggen en aanvullend 2 keer per jaar maaien.

Tabel 5.2 *Overzicht van de knelpunten en instandhoudingsmaatregelen Stuifzandheiden met strukhei*

Knelpunt (K) / Kennisleemte (L)		Instandhoudingsmaatregel	2020-2021	2022-2025
K1	Stikstofdepositie	Plaggen delen adelaarsvaren	X	
		2x per jr. maaien geplagde delen adelaarsvaren	X	

5.1.3. Maatregelen Zwakgebufferde vennen

De maatregelen voor het zwakgebufferde ven zijn gericht op het herstellen van de waterhuishouding en het afvoeren van voedingsstoffen. In 2016 is als maatregel een nieuwe stuw geplaatst in het ven. Voorzorgsmaatregelen zijn nodig om het risico van een besmetting met watercrassula te beperken. Het ven in de Boschhuizerbergen is nog niet besmet, wel komt hij voor in enkele wateren in de omgeving. Als een besmetting in het ven wordt geconstateerd, is het dan ook noodzaak om ad hoc maatregelen te treffen om erger te voorkomen. Het is belangrijk om met een zaadmengsel de groei

van de gewenste vegetatie op de open bodem te kunnen bevorderen. Daartoe is onderzoek nodig naar mogelijkheden voor en de daarop volgende productie van voldoende plant- en/of zaadmateriaal.

Tabel 5.3 Overzicht van de knelpunten en instandhoudingsmaatregelen Zwakgebufferd ven

Knelpunt (K) / Kennisleemte (L)		Instandhoudingsmaatregel	2020-2021	2022-2025
K1	Stikstofdepositie	Maaien venoever	X	X
K4	Hydrologie	Verwijderen organische sedimenten	X	
K5	Bosopslag	Vrijzetten venoevers	X	
K7	Watercrassula	Onderzoek kweekmethode vegetatie	X	

5.2. Monitoringsmaatregelen

Om te bepalen in hoeverre de natuurdoelen gehaald worden, worden vegetatie, flora, broedvogels en de hydrologische situatie gemonitord. Dit gebeurt regulier één keer in de zes jaar. De habitattypen in Boschhuizerbergen vergen geen aanvullende monitoringsinspanning naast deze reguliere monitoring.

5.3. Communicatiemaatregelen

Communicatie moet bijdragen aan het versterken van de naamsbekendheid van Natura2000 en het vergroten van het draagvlak voor natuurbescherming bij bezoekers van het gebied Boschhuizerbergen. Denk aan open informatiedagen, presentaties, excursies en het plaatsen van Natura2000-welkomstborden waarop het logo, de gebiedsnaam en de kernboodschap van Natura2000 geprojecteerd zijn. Voor dit doel zijn beperkt middelen gereserveerd.

5.4. Handhavingsmaatregelen

Handhaving is een belangrijk middel om de aangewezen habitattypen en soorten te beschermen. Gebruik van het gebied dat de natuurdoelen kan schaden, moet worden tegengegaan, aangepast, onder voorwaarden worden toegestaan of anderszins worden gereguleerd. Goede communicatie en voorlichting, gevolgd door toezicht, zijn daarbij essentieel. Terreinbeheerder Limburgs Landschap en Gemeente Venray voeren deze taken uit.

Het gebied Boschhuizerbergen kent een hoge recreatiedruk waardoor de terreinbeheerder de handen vol heeft aan het beheersen van deze recreatiestromen. Het Limburgs Landschap ziet er op toe dat het recreatief medegebruik zodanig wordt gereguleerd dat de bescherming van de natuurwaarden in het gebied niet onder druk komt te staan. De effectiviteit van te treffen instandhoudingsmaatregelen is niet in het geding door het recreatief medegebruik; zo is en blijft het centrale deel met de Jeneverbesmozaïek alleen toegankelijk voor wandelaars. In het gebied komen ook enkele illegale activiteiten voor zoals motorcrossen of quad-rijden. De terreinbeheerder continueert haar handhavingstaak.

In het kader van Natura2000 bestaan er geen directe relaties tussen de knelpunten op de N2000-waarden en de huidige recreatiedruk in het gebied of illegale activiteiten. In de analyse in hoofdstuk 3 zijn dergelijke activiteiten met het oog op het realiseren van de Natura 2000-doelen niet als knelpunt onderkend en de effectiviteit van de instandhoudingsmaatregelen wordt op dit moment niet beperkt door illegale activiteiten. Daarom onderscheidt dit Natura2000-plan geen prioritaire handhavingsmaatregelen.

Provincie Limburg is verantwoordelijk voor het toezicht en handhaving op verleende vergunningen voor de Wet Natuurbescherming. Vermoedens van activiteiten die strijdig zijn met dit N2000-plan en de Wet Natuurbescherming kunnen worden gemeld bij de milieuklachtentelefoon van de Provincie: 043-361 70 70

5.5. Samenvattende tabel instandhoudingsmaatregelen

De uit te voeren instandhoudingsmaatregelen en onderzoeks- en communicatiemaatregelen zijn in onderstaande tabel samengevoegd en gekoppeld aan de beoogde uitvoering nog in 2020-2021 of in het restant van de beheerplanperiode 2021-2026.

Tabel 5.5. Samenvattend overzicht instandhoudingsmaatregelen 2020-2026 Boschhuizerbergen

Instandhoudingsmaatregel	Hoeveelheid	2020-2021	2021-2026
Opslag verwijderen	20.6 ha.	X	X
Extra begrazen gekapt naaldbos	18 ha.	X	X
Monitoring vitaliteit naalden/bessen; onderzoek	1 st.	X	X
Monitoring effecten steenmeel	1 st.	X	X
Plaggen en nabegrazen adelaarsvaren	0.4 ha.	X	X
Maaien venoever	0.5 ha.	X	X
Verwijderen organische sedimenten ven	1.5 ha.	X	
Vrijzetten venoevers	0.4 ha.	X	
Onderzoek kweekmethode vegetatie ivm. concurrentiekracht watercrassula	1 st.	X	
Monitoring (regulier, broedvogels, watercrassula)	continu	X	X
Communicatiemaatregelen Natura2000	3 st.	X	X

5.6. Welke gevolgen hebben de maatregelen voor de omgeving?

In de voorgaande paragrafen is beschreven welke maatregelen we gaan nemen om de ecologische instandhoudingsdoelen te halen. In deze paragraaf wordt kort verwoord wat de belangrijkste sociaal-economische gevolgen van deze maatregelen zijn voor de gebruikers van het gebied.

Hydrologie

De anti-verdrogingsmaatregelen hebben vooral invloed binnen het gebied zelf. Enige effecten buiten de begrenzing behoren echter tot de mogelijkheden. Hiervoor is afstemming gezocht met de betrokkenen, waaronder provincie Noord-Brabant en waterschap Aa en Maas.

Beheermaatregelen

De beheermaatregelen vinden binnen de begrenzing van het gebied plaats. Deze brengen geen beperkingen buiten het gebied met zich mee.

Recreatie

De voorgenomen maatregelen leiden niet tot beperkingen in recreatiemogelijkheden binnen het gebied. Het (omvormings-)beheer kan tijdelijk de belevingswaarde van het gebied verlagen. Daarom is goede communicatie hierover met bewoners en recreanten belangrijk. Op termijn zal door de ontwikkeling van natuurwaarden de belevingswaarde ook (weer) toenemen.

Beperkingen voor bewoners/industrie/bedrijvigheid

De voorgenomen maatregelen leiden niet tot beperkingen voor bewoners of in de industrie en overige bedrijvigheid. Op specifieke locaties kan het wenselijk zijn aanpassingen ten aanzien van het aldaar plaatsvindende reguliere agrarische gebruik te realiseren om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In hoofdstuk 7 is nader uiteengezet of en welke beperkingen dan wel vrijstellingen er zijn in het kader van vergunningverlening ex Wet Natuurbescherming.

6. Financiering en subsidieregelingen

Samenvattend kostenoverzicht

De instandhoudingsmaatregelen uit het vorige hoofdstuk zijn hieronder samengevat in een tabel met informatie over de tijdsplanning en de totale kosten.

Tabel 6.1 Kosten- en tijdsindicatie uitvoering instandhoudingsmaatregelen Boschhuizerbergen

Instandhoudingsmaatregelen N2000-plan Boschhuizerbergen 2020-2026	2020-2021	Periode 2021-2026	Opvolgende planperiode	Totaal excl. btw
Instandhoudingsmaatregelen (cf. PAS gebiedsanalyse 2017)	€ 87.000	€ 50.000	afhankelijk van stikstofaanpak	€ 137.000
Instandhoudingsmaatregelen, op grond van uitgevoerd PAS-onderzoek en doorloop na 2021	€ 68.000	€ 112.000	Idem	€ 180.000
Monitoring (gebiedsspecifiek)	€ 7.000	€ 14.000	X	€ 21.000
Communicatieplan N2000	€ 7.000	€ 33.000	Tzt.	€ 40.000
Totaal	€ 169.000	€ 209.000	---	€ 378.000

Budgettering

Voor uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om de N2000-doelen voor het gebied Boschhuizerbergen te behalen, heeft de provincie Limburg uit het Natuurpact 2013 budget beschikbaar. Voor de tot en met 2021 uit te voeren gebiedsmaatregelen is dit budget door de provincie opengesteld voor de uitvoering en subsidiëring van de betreffende maatregelen.

Voor het gedeelte van de instandhoudingsmaatregelen Boschhuizerbergen, waarvan de uitvoering na 2021 maar binnen de beheerplanperiode (2020-2026) is voorzien, geldt als uitvoeringsvoorwaarde, dat er in de provinciebegroting op basis van de afspraken uit het Natuurpact 2013 en door eventuele nieuwe afspraken met het Rijk ingevolge een vernieuwde 'stikstofaanpak' voldoende budget beschikbaar moet zijn om de instandhoudingsmaatregelen in de periode 2021-2026 adequaat te financieren. Indien de betreffende budgetten onvoldoende zijn voor de uitvoering van het maatregelenpakket, zal worden bezien op welke wijze instandhoudingsdoelstellingen door planaanpassingen binnen het als dan beschikbare budget gerealiseerd kunnen worden. Dit kan leiden tot een formele aanpassing van het N2000-plan.

Uitvoering

De maatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen te behalen, worden voor een deel onder de vlag van partnercontracten uitgevoerd. Voor de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zijn subsidieregelingen van toepassing. Het actuele overzicht van deze regelingen en de daarbij beschikbare jaarbudgetten (subsidieplafonds) zijn terug te vinden op de website van de provincie: <https://www.limburg.nl/loket/subsidies/actuele-subsidies/> onder het kopje Natuur.

In samenwerking met de provincies en het Ministerie van Economische Zaken is voorts het programma POP3 opgesteld (zie de begrippenlijst achterin het hoofdrapport). Ten behoeve van de uitvoering van POP3 in Limburg is door Gedeputeerde Staten van Limburg de Subsidieverordening POP3 Limburg vastgesteld.

Schade

De Wet Natuurbescherming biedt aan betrokkenen mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen bij Gedeputeerde Staten als die schade volgens hen het gevolg is van een vastgesteld N2000-plan (artikel 6.3 Wet Natuurbescherming). Om in aanmerking te komen voor tegemoetkoming

dient aan de in de wet genoemde eisen te worden voldaan. Zo komt enkel schade in de vorm van een inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak voor tegemoetkoming in aanmerking en blijft de schade die binnen het normaal maatschappelijk risico valt voor rekening van de aanvrager. Voor zover betrokkenen pas later als gevolg van een (uitvoerings)besluit met betrekking tot concreet uitgewerkte N2000-planmaatregelen menen schade te lijden, wordt verwezen naar de in betreffende wet- en regelgeving opgenomen regelingen met betrekking tot schade (bijvoorbeeld artikel 7:14 e.v. van de Waterwet).

7. Toetsing huidig gebruik

7.1. Inleiding en juridisch kader

Eén van de functies van het N2000-plan is het toetsen van de effecten die bestaande activiteiten hebben op de natuurdoelen in en rondom de Boschhuizerbergen. Kortweg noemen we dat: *toetsing huidig gebruik*. Deze toetsing bepaalt welke bestaande activiteiten – eventueel onder bepaalde voorwaarden – worden vrijgesteld van de vergunningplicht binnen de Wet Natuurbescherming. Die activiteiten mogen het op tijd halen van de natuurdoelen uit de hoofdstukken 3 en 4 niet in de weg staan. Is dat wel het geval, dan moeten er passende maatregelen getroffen worden. Zo nodig worden er voorwaarden of beperkingen gesteld aan de activiteiten in of rond de Boschhuizerbergen. Ook bij de eventuele vergunningverlening kunnen voorwaarden of beperkingen worden gesteld.

Onder *huidig gebruik* verstaan we in dit Natura 2000-plan: de legale activiteiten die in 2018 in of rondom de Boschhuizerbergen werden uitgevoerd. Het gaat dus om het gangbare gebruik op het moment dat dit Natura 2000-plan werd opgesteld. Nieuwe initiatieven of projecten en toekomstige uitbreiding, intensivering of verplaatsing van bestaande activiteiten vallen buiten het huidig gebruik.

In dit hoofdstuk wordt het huidige gebruik getoetst en ingedeeld in categorieën. De toetsing geldt voor het huidige gebruik zoals dat in het Hoofdrapport concreet beschreven is. De toetsing geldt voor zes jaar; dat is de wettelijke werkingsduur van dit Natura 2000-plan. Bij de toetsing wordt alleen gekeken naar de Natura 2000-doelstellingen van het gebied (Hoofdstuk 2 van de Wet Natuurbescherming) en dus niet naar de beschermde soorten (Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming). Op basis van de toetsing worden bestaande activiteiten wel of niet vrijgesteld van de vergunningplicht (al dan niet onder voorwaarden). Zonder vrijstelling valt het huidig gebruik onder de reguliere werking van de Wet Natuurbescherming en moet de initiatiefnemer door middel van een onderzoek aantonen dat zijn activiteit geen negatieve effecten heeft. Blijkt dat die negatieve effecten er wel zijn, dan is er een vergunning nodig. In de meeste gevallen moet die bij Provincie Limburg worden aangevraagd. Als het vrijgestelde gebruik gewijzigd wordt, is het nieuwe gebruik mogelijk wel vergunningplichtig in het kader van de Wet Natuurbescherming.

7.2. Inventarisatie en selectie huidig gebruik

Het huidig gebruik in en rond de Boschhuizerbergen is geïnventariseerd aan de hand van gegevens van Provincie, gemeenten, waterschap en Arcadis. Een groep gebruikers en gebiedskenners heeft deze lijst met gebruiksvormen tijdens een gebiedssessie gecheckt en waar nodig aangevuld. De definitieve lijst is opgenomen in de eerste kolom van Bijlage B van het Hoofdrapport.

Vervolgens hebben deskundigen bekeken welke activiteiten een negatieve invloed kunnen hebben op de beschreven natuurdoelen. Alleen die doelen worden in dit hoofdstuk getoetst. Activiteiten die in hoofdstuk 3 als knelpunt zijn beschreven, worden in dit hoofdstuk niet opnieuw getoetst.

Daarnaast wordt een aantal activiteiten in dit plan niet getoetst omdat:

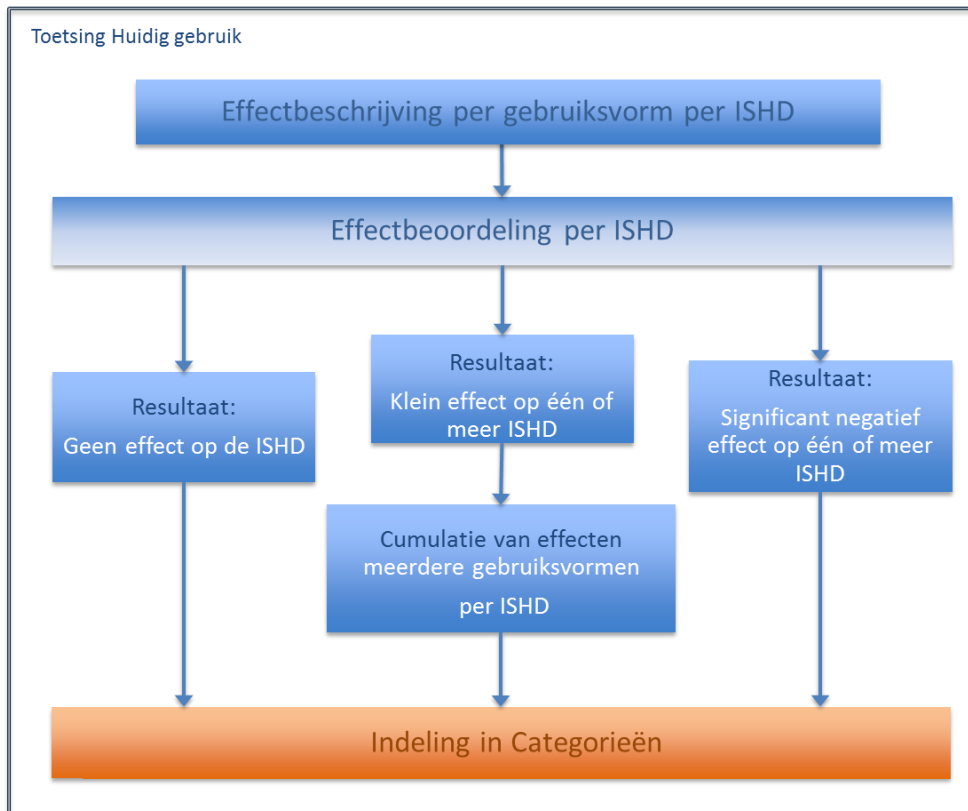
- er al een vergunning is afgegeven of aangevraagd;
- het gebruik is vrijgesteld op grond van wet- en of regelgeving (bijvoorbeeld via een provinciale verordening);
- de toetsing van de stikstofproblematiek via een separaat traject verloopt. Voor beweiden / bemesten wordt besluitvorming afgewacht over het advies van de Cie. Remkes (dec. 2019).

De uitvoering van de maatregelen uit dit N2000-plan wordt niet gerekend tot het *huidig* gebruik.

Eigenaren en organisaties hebben een inspanningsverplichting om deze maatregelen op een zorgvuldige en professionele manier uit te voeren. Hierbij moet rekening worden gehouden met alle instandhoudingsdoelen, zodat significant negatieve effecten worden voorkomen.

7.3. Toetsingsmethodiek

De feitelijke toetsing bestaat uit drie onderdelen: effectbeschrijving, effectbeoordeling en categorie-indeling. Figuur 7.1 geeft schematisch weer hoe de toetsing van het huidig gebruik eruitziet. De afkorting ISHD staat voor instandhoudingsdoel; de natuurdoelen uit dit N2000-plan.

Figuur 7.1 Schematische weergave van de werkwijze bij toetsing van het huidig gebruik in dit Natura 2000-plan.

De effectbeschrijving omvat naast een beschrijving van de activiteit een analyse van de gevolgen die het gebruik kan hebben op de natuurdoelen. Dit gebeurt op basis van de best beschikbare (gebieds)-kennis, wetenschap en expert judgement. De algemene regelgeving die van toepassing is op de uitvoering van activiteiten (gedragscodes, voorschriften vanuit milieuwetgeving etc. etc.), is integraal onderdeel van de beschreven gebruiksvormen; eventuele overtredingen daarvan kunnen aanleiding zijn voor handhaving (zie paragraaf 5.4).

Als er bestrijdingsmiddelen worden gebruikt – bijvoorbeeld om exoten of onkruiden te belemmeren – geldt het volgende uitgangspunt: zodra er nieuwe middelen beschikbaar zijn met minder (kans op) schadelijke effecten, worden die indien nodig toegepast in de nabijheid van kwetsbare natuur.

De effectbeoordeling richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de natuurdoelen kunnen worden uitgesloten. Daarbij wordt rekening gehouden met de maatregelen die in hoofdstuk 5 van dit N2000-plan zijn vastgelegd. Met andere woorden: staan de huidige activiteiten het halen van de natuurdoelen mogelijk in de weg?

Bij de effectbeoordeling is gebruik gemaakt van de “Effectenindicator” zoals die voor ieder Natura 2000-gebied kan worden samengesteld op de website www.synbiosys.alterra.nl. Een afbeelding van deze gebiedsspecifieke effectenindicator is in het Hoofdrapport weergegeven in figuur 7.3. Met dit hulpmiddel is voor de natuurdoelen nagegaan of de huidige activiteiten tot negatieve effecten leiden.

Een vervolgstap in de effectbeoordeling kan bestaan uit de cumulatietoets. Deze extra toets geldt voor activiteiten met een klein effect (niet-significant maar ook niet-verwaarloosbaar). Samen kunnen deze kleine effecten een groter – en wel-significant negatief – effect hebben. In dat geval kunnen extra

maatregelen nodig zijn om het effect te reduceren of worden aanvullende voorwaarden aan de verschillende gebruiksvormen gesteld. De categorie-indeling volgt uit de effectbeoordeling. De beschrijving van de categorieën en de indelingscriteria is opgenomen in de volgende paragraaf.

7.4. Categorieën

Als uit de toetsing blijkt dat er sprake is van vrijstelling van de vergunningplicht betreft dat uitsluitend hoofdstuk 2 (gebiedsbescherming) van de Wet Natuurbescherming en niet de vergunningplicht die uit andere wetgeving voortvloeit of uit andere hoofdstukken van de Wet Natuurbescherming.

Categorie 1: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht

In deze categorie valt het gebruik waarvan vaststaat dat dit geen (significant) negatieve effecten heeft (ook niet in combinatie met andere gebruiksvormen). Dit gebruik heeft geen gevolgen voor het behalen van de natuurdoelen. Deze activiteiten zijn in dit N2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wet Natuurbescherming, zonder aanvullende voorwaarden, zolang het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de getoetste situatie. In deze categorie vallen ook gebruiksvormen die niet individueel vergunningplichtig zijn te stellen, zoals bijvoorbeeld het huidig gebruik van wegen door verkeer en het gebruik van recreatiepaden door wandelaars en fietsers conform de bestaande openstellingsregels.

Categorie 2a: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht, met instandhoudingsmaatregelen

In deze categorie valt het gebruik dat leidt tot (significant) negatieve gevolgen voor het behalen van de natuurdoelen, maar waarvan is gebleken dat de maatregelen uit hoofdstuk 5 voldoende zijn om de negatieve effecten weg te nemen zodat het behalen van natuurdoelen niet in gevaar komt. Deze vormen van gebruik zijn in dit N2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wet Natuurbescherming, mits het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de getoetste situatie en mits de maatregelen uit hoofdstuk 5 worden uitgevoerd.

Categorie 2b: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht, met gebiedsspecifieke voorwaarden

In deze categorie vallen gebruiksvormen, of een combinatie van gebruiksvormen, waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de natuurdoelen. Voor deze gebruiksvormen geldt echter dat de negatieve effecten worden weggenomen door gebiedsspecifieke, aan het gebruik verbonden, aanvullende beperkingen en/of voorwaarden, bovenop eventueel al bestaande voorwaarden uit andere wet- en regelgeving. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura 2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wet Natuurbescherming, mits aan deze aanvullende voorwaarden wordt voldaan en mits het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de getoetste situatie.

Categorie 3: Huidig gebruik niet vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht: nadere toets in Wnb-vergunningsprocedure

In deze categorie valt het gebruik waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Bovendien is op dit moment onduidelijk of en hoe de negatieve effecten van dit gebruik weggenomen kunnen worden. Daarom kan dit gebruik niet als vergunningsvrij worden opgenomen. Onder deze categorie valt ook het gebruik waarover onvoldoende informatie beschikbaar is om te beoordelen of er daadwerkelijk in het kader van de Wet Natuurbescherming een vergunningplicht aan de orde is of tot vrijstelling daarvan kan worden besloten. Binnen het wettelijk kader van de Wet Natuurbescherming moeten de effecten nader worden onderzocht om te bepalen of een WNb-vergunning moet worden aangevraagd.

Herbeoordeling na afloop van een beheerplanperiode

Het oordeel *vrijstelling van de vergunningplicht* geldt voor één beheerplanperiode. Als na afloop van de beheerplanperiode uit monitoringresultaten blijkt dat het behalen van de natuurdoelen toch gevaar dreigt te lopen, moet het gebruik opnieuw worden beoordeeld. Dat kan leiden tot indeling in een andere categorie, aanpassing van de maatregelen en/of voorwaarden.

Cumulatietoets

In de navolgende tabel 7.1. is voor tal van huidige gebruiksvormen beoordeeld dat zij in hun huidige hoedanigheid, omvang, intensiteit en locatie anno 2018 geen significant negatieve effecten hebben op de aangewezen habitattypen en leefgebieden van soorten. Ook de optelsom van de benoemde effecten leidt voor geen van de natuurdoelen tot een significant negatief effect.

7.5. Resultaten toetsing huidig gebruik Boschhuizerbergen

Tabel 7.1: Resultaten toetsing en indeling in categorieën.

Natuurbeheer	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Regulier beheer van bossen en landschapselementen	X			
Regulier beheer van graslanden, venranden en wildakkers	X			
Regulier beheer van heide, stuifzanden jeneverbesstruwelen	X			
Monitoring, onderzoek, toezicht en handhaving	X			
Exotenbeheer	X			

Landbouw	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen			X	
Peilgestuurde drainages in provincie Limburg: bestaande drainage en het vervangen van bestaande drainage naar peilgestuurde drainage	X			
Peilgestuurde drainages in provincie Limburg: de aanleg en het gebruik van nieuwe drainages				X
Beregening met grondwater waarvoor lokaal (grond)water wordt onttrokken in de provincie Limburg: bestaande grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening	X			
Beregening met grondwater waarvoor lokaal (grond)water wordt onttrokken in provincie Limburg: het afwaarts verplaatsen van bestaande onttrekkingen			X	
Beregening met grondwater waarvoor lokaal (grond)water wordt onttrokken in provincie Limburg: voor nieuwe grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening, het intensiveren van bestaande onttrekkingen en het verplaatsen van bestaande onttrekkingen richting het Natura 2000-gebied				X

Recreatie, toerisme en sport	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Recreatief gebruik van wegen en paden: wandelen, hardlopen, paardrijden, fietsen conform openstellingregels: overig recreatief gebruik van wegen en paden	X			
Educatieve excursies: onder genoemde voorwaarden			X	
Educatieve excursies: overige				X
Evenementen				X

Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Jacht			X	
Populatiebeheer en schadebestrijding			X	

Bijlage 1 Habitattypenkaart

